

Sardar Patel University

M. A. Examination 1st Semester (CBCS) Sanskrit

Friday Date: 22/03/2019 Time: 10.00 a.m. to 01.00 p.m.

PA01CSAN22 Vyakarana: Vaiyakarana Siddhantakaumudi of Bhattojidikshita (Acha-Sandhi Prakaranam) & Paspashahnika of Patanjali-Mahabhashya

Total Marks: 70

(૧૦)

પ્ર-૧ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (બધા ફરજિયાત)

૧. સિદ્ધાન્તકૌમુદી ઉપર રામચન્દ્રાચાર્યે કઈ ટીકા રચી ?

(A) પ્રક્રિયાકૌમુદી (B) લઘુકૌમુદી (C) બૃહદ્કૌમુદી (D) સંક્ષિપ્તકૌમુદી

૨. રૂપાવતારગ્રન્થના રચયિતા કોણ છે ?

(A) હેમચંદ્રાચાર્ય (B) વિમલસરસ્વતી (C) ધર્મકીર્તિ (D) યાસ્ક

૩. સૂત્રોના પ્રકાર કેટલા છે ?

(A) ૦૮ (B) ૧૧ (C) ૧૮ (D) ૦૬

૪. નીચેનામાંથી ભટ્ટોજિદીક્ષિતનો ગ્રન્થ નથી.

(A) તિથિનિર્ણય (B) ફક્તિકાપ્રકાશ (C) પ્રવરનિર્ણય (D) પ્રૌઢમનોરમા

૫. અદર્શનં લોપઃ । સૂત્રનો ક્રમાંક લખો.

(A) ૧-૧-૬૩ (B) ૧-૧-૬૮ (C) ૧-૧-૬૦ (D) ૨-૧-૬૦

૬. સંગ્રહગ્રન્થના રચયિતા કોણ છે ?

(A) વ્યાઠિ (B) આપિશલિ (C) શૌનક (D) શાકલ

૭. શબ્દાનુશાસનનાં મુખ્ય પ્રયોજનો કેટલાં છે ?

(A) ૧૩ (B) ૦૫ (C) ૧૪ (D) ૦૬

૮. અથ શબ્દાનુશાસનમ્-માં 'અથ' શબ્દ કયા અર્થમાં છે ?

(A) મંગલ (B) પ્રશ્ન (C) આનન્તર્ય (D) અધિકાર

૯. પ્રતીતપદાર્થકો લોકે _____ શબ્દ इत्युच्यते ।

(A) ધ્વનિઃ । (B) યોગઃ । (C) નાદઃ । (D) વૈચરી ।

૧૦. મહાભાષ્યમાં કુલ કેટલાં આસ્તિકો મળે છે ?

(A) ૮૦ (B) ૮૩ (C) ૮૫ (D) ૮૧

પ્ર-૨ પાણિનિનું જીવન વિશે નોંધ લખો.

(૧૨)

અથવા

પ્ર-૩ ભટ્ટોજિદીક્ષિતનું જીવન કવન વિશે નોંધ લખો.

(૧૨)

પ્ર-૩ (અ) નીચેનાં સૂત્રો સમજાવો (ગમે તે એક):

(૦૫)

૧. અચો રહાભ્યાં દ્વે । (૮/૪/૪૬)

૨. ઊરણ્ રપરઃ । (૧/૧/૫૧)

પ્ર-૩ (બ) નીચેની રૂપ સિદ્ધ કરો (ગમે તે એક):

(૦૫)

૧. સુધ્યુપાસ્યઃ ।

૨. ઉપેન્દ્રઃ ।

પ્ર-૩ (ક) ગમે તે એક વિશે નોંધ લખો:

(૦૮)

૧. વૃદ્ધિ કરનારાં સૂત્રો સમજાવો

૨. પ્રકૃતિભાવ

પ્ર-૪ પતંજલિનું જીવન, સમય વિશે નોંધ લખો

(૧૨)

અથવા

પ્ર-૪ 'મહાભાષ્ય'નું વ્યાકરણમાં મહત્વ ચર્ચો

(૧૨)

પ્ર-૫ (અ) ગમે તે એક ગદ્યખંડ અનુવાદ સહિત સમજાવો:

(૦૬)

૧. અસંદેહાર્થં ચાધ્યેયં વ્યાકરણમ્। યાજ્ઞિકાઃ પઠન્તિ। સ્થૂલપૃષ્ઠીમાગ્નિવારુણીમનહ્વાહીમાલભેતેતિ। તસ્યાં સંદેહઃ સ્થૂલા ચાસૌ પૃષ્ઠી ચ સ્થૂલપૃષ્ઠી, સ્થૂલાનિ પૃષ્ઠન્તિ યસ્યાઃ સા સ્થૂલપૃષ્ઠીતિ। તાં નાવૈયાકરણઃ સ્વરતોઽધ્વયવસ્યતિ। યદિ પૂર્વપદપ્રકૃતિસ્વરત્વં તતો બહુવ્રીહિઃ। અથાન્તોદાત્તત્વં તતસ્તત્પુરુષ ઇતિ।

૨. યદપ્યુચ્યતે શબ્દાપ્રતિપત્તિરિતિ, ન હિ સૂત્રત એવ શબ્દાન્પ્રતિપદ્યન્તે। કિં તર્હિ? વ્યાખ્યાનતશ્ચેતિ। પરિહતમેતત્તદેવ સૂત્રં વિગૃહીતં વ્યાખ્યાનં ભવતીતિ। નનુ ચોક્તં ન કેવલાનિ ચર્ચાપદાનિ વ્યાખ્યાનં વૃદ્ધિઃ આત્ એજિતિ। કિં તર્હિ? ઉદાહરણં પ્રત્યુદાહરણં વાક્યાધ્યાહાર ઇત્યેતત્સમુદિતં વ્યાખ્યાનં ભવતીતિ। અવિજ્ઞાનત એતદેવં ભવતિ। સૂત્રત એવ હિ શબ્દાન્પ્રતિપદ્યતે। આતશ્ચ સૂત્રત એવ યો હ્યુત્સૂત્રં કથયેન્નાદો ગૃહેત।

પ્ર-૫ (બ) વ્યાકરણ ભણવાનાં ગૌણ પ્રયોજનો ચર્ચો.

(૧૨)

અથવા

પ્ર-૫ (બ) શબ્દના જ્ઞાનમાં ધર્મ છે કે પ્રયોગમાં- ચર્ચો.

(૧૨)

— X —
(2)